

ĒRIKS KŪLIS

UGUNS PĒDA

821.174-3
Ku 325

Vāka un grāmatas dizaina autors *Aigars Truhins*

Grāmatā izmantoti Bārbalas Simsones un Alda Vēvera fotoattēli.
4. vāka foto: © Andra Kūla

Ēriks Kūlis

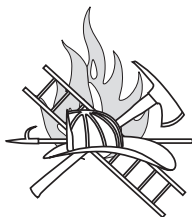
UGUNS PĒDA

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Bārbala Simsone*
Redaktors *Aldis Vēvers*
Korektore *Elīna Strautiņa, Zinta Stikute*
Mākslinieciskais redaktors *Aigars Truhins*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4132.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Ēriks Kūlis, 2021
© Līterārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2021
ISBN 978-9934-0-9680-8

SATURS

Uguns Pēda	5
Cēzara salāti.....	199
Netaisnība	213
A/s Jonass & Pēteris	221
Puma, Klāvs un karaliene	238
Kā kritīs kārtis	255
Ap auru laiku	270
Brīnumdaris	281
Vai jums ir skumji?	293
Līnija bez galapunkta jeb Pēcvārda vietā	308

Par darba specifisko apstākļu izskaidrošanu pateicos Liepājas VUGD pirmās maiņas vada komandiera vietniekiem Mārtiņam Zviedrim un Klāvam Stumbrim, ugunsdzēsējiem glābējiem un autovadītājiem Mārim Radomišķim un Jurim Ozolam, ugunsdzēsējam glābējam Armandam Auzam, kā arī Anetei Strazdei, VUGD prevencijas un sabiedrības informācijas nodaļas vecākajai speciālistei.

Taču būtisku apsvērumu dēļ nedevu viņiem iespēju iemiesoties grāmatas literārajos personāžos. Tie ir autora iztēles radīti, kaut arī rīkojas reālā dzīvē atbilstoši riskanto situāciju novēršanai.

UGUNS PĒDA

Trauksmes sirēna atskanēja visās ugunsdzēsēju brigāžu telpās un arī garāžā, kur kā paklausīgi monstri, mirdzinādami sarkanos korpusus un niķelētās apdares detaļas, snauda automašīnas. Tās bija piesūknētas ar tonnām ūdens, lai degošajā ēkā ar triju atmosfēru spiedienu stipru strūklu varētu triekt ugunspūķim riklē, kamēr rezerves šļūtenes tiks pieslēgtas tuvākajam brandspoitam¹.

– Sasodīts, – pukojās Justs, kas tikko bija ieradies uz maiņu un saņēmis no dispečera informāciju par izsaukuma mērķi. Steidzīgi pārgērbjoties spectērpā, viņš atrada laiku pavilkt uz zoba Vladi, kura skapītis gērbtuvē atradās blakus viņējam. Vakar, strādājot glābšanas darbos iebrukušā mājā, slaidais ugunsdzēsējs, kura senči esot bijuši poļu šlahtiči, noķēra saimniekam izbēgušo aru, un nešpetnais putns, puīša satverts, nikni viņam uzķērcā: *fuck you!*

Atgriežoties depo, darbabiedri interesējušies, ko Vladis zaļajam papagailim atbildējis.

¹ Ūdens padeves ventilis ielā (*no angļu val.*). Šeit un turpmāk – autora piezīmes.

Pirmās maiņas ugunsdzēsējs glābējs Dembovskis, kas pēc vārda kabatā nemeklēja, putnam aizrādījis, ka jāmācās lamāties valsts valodā, taču papagailis noķērcis: *заткнись, блин!*¹

Bet patlaban, noņemdam no plaukta skābekļa aparātu un ar trenētu kustību to uzsviedis uz pleciem, Vladis sacīja, ka nodomājis šādu eksotisku poliglotu uzdāvināt sievai, lai tas īsinātu viņas vientulību, kamēr maizes pelnītājs atrodas darbā.

Vairāk šo gadījumu apspriest nebija laika, jo abi šoferi Gatis un Gusts, izdzirduši dispečera ziņojumu, ka brauciena mērķis ir zemdegās dūmojošs purvs netālu pie Bārtas pagasta “Stropu” mājām, tūdaļ iedarbināja jaudīgos ugunsdzēsēju mašīnu *Scania* un *Iveco* motorus. Vēl vienas mašīnas vieta depo bija tukša – tās komanda strādāja pie vēja nogāzta simtgadīga koka novākšanas Karostā, kur varenais stumbrs gulēja šķērsām pāri ielai.

Šoferi ieslēdza GPS, un Justs ar Vladi ielēca Gusta *Iveco*, bet Kārlis un Žoržs – Gata *Scania*. Abi jaunie stažieri, kurus solīja priekšniecība, vēl nebija ieradušies. Varbūt būs rīt, nodomāja Justs.

Un pēc pusotras minūtes Ganību ielu satricināja divu mašīnu motoru spēcīgās balsis. Vada komandieris paskatījās pulkstenī. Super! Puikas bija izbraukuši priekšrakstos paredzētajā laikā.

Sēžot līdzās Gustam, Justs apspieda žāvas, jo pārāk vēlu naktī bija ielīdis gultā. Vainīga bija Frederika Beigbedera grāmata “Ūna un Selindžers”, kuru viņš neizlaida no rokām līdz diviem naktī. Viņš galvenajā varonī, šajā

¹ Aizveries, pankūka! (*Krievu val.*)

fatālajā Kornišas vientuļniekā, saskatīja gara radnieku, kaut gan vismaz pagaidām nespēja iztikt bez būšanas darbabiedru un paziņu lokā. Justs tūdaļ arī atcerējās Artura Konana Doila stāstu “Pūļa cilvēks”. Tā galvenais varonis allaž centās noslēpties ļaudīs ielas drūzmā un jutās izmisis, kad lielpilsēta ap pusnakti kļuva aizvien tukšāka un tukšāka. Bet vai gan Zaratustras pārcilvēks bija Justa mērķis? Cik ilgi viņš spētu nodzīvot kalna smailē, no augšas vērodams cilvēku rosišanos? Kur ir izeja?

Tad viņš pamazām koncentrējās uz Laismu. Vai draudzene izjūt pret viņu kaut ko vairāk nekā tikai sievietes alkas pēc tuva drauga un aizstāvja? Un kas viņam pašam ir svarīgāk? Vai mīlestības spēkam piemīt dievišķas īpašības, kā to apgalvo Šarls Bodlērs savās “Ļaunuma puķēs”? Vai var uzticēties dzejniekiem Arturam Rembo un Polam Verlēnam, kuri klaiņoja pa Francijas lielceļiem, meklēdami mīlestības būtību? Varbūt to pavisam skaidri formulējis Imants Ziedonis, apgalvojot, ka “bez mīlestības maizi negriež nazis ass”?

Justu no šīm juceklīgajām pārdomām izrāva ugunsdzēsēju mašīnas sirēna, kuru ieslēdza Gusts. Un atkal puisis izjuta to visspēcības apziņu, ko deva priekšrocība ignorēt visus satiksmes noteikumus, sak, te brauc vīri, kuri jūsu dēļ riskēs ar savu veselību un pat dzīvību!

– Kur lien?! – eksplodēja šoferis, iekaucās *Iveco* bremzes, un Justa augums atdūrās iespriegotajā drošības jostā. Arī viņš ieraudzīja kādu nenosakāma dzimuma būtņi melnā ādas ģērbā un tumšā ķiverē uz zvērīga japāņu motocikla, kas pēkšņi, izrāvies no pagrieziena, šķērsoja ceļu lielajai ugunsdzēsēju mašīnai sprīža attālumā no bampera.

– Nolādēts! – Gusts izgrūda, un šķita, ka šajā lāstā viņš ieliek visas ugunsdzēsēju cunftes nosodījumu vienam no dullajiem adrenalīna meklētājiem, kurš patlaban vismaz divkārt pārsniedza pilsētā atļauto braukšanas ātrumu. – Tā es vienreiz noraušos infarktu, – Gusts prognozēja, un viņa roka meklēja glābiņu pie cigaretes.

– Grib pierādīt, ka trakiem pieder pasaule, – vēdinādamas biezējošos dūmus, norūca Justs.

– Varētu ātrāk sagaidīt pensiju, – vēlējās Gusts.

– Un ko tad darītu? Tavai dzīvei nebūtu asuma, – Justs prātoja.

– Vismaz katru rītu pamostos savā gultā, nevis reanimācijas nodaļā.

Abi klusējot vēroja, kā pilsētas iela pārvēršas šosejā, un Gusts izslēdza sirēnu. – Galva plīst pušu, – viņš īgni noņurdēja.

Justs domās atgriezās pie Laismas. Pedagoģe. Skolotāja. Skorpions. Mācību spēks, padomā tik. Uzņēmusies misiju mani pāraudzināt. Tikko izdzird vārdu “pažarnieks”, tā saņemu dunku. “Kad sāksi cienīt savu valodu?” viņa sprēgāja. “Ugunsdzēsēju glābēju vada komandieris esot! Es tevi pazeminātu amatā par depo sētnieku. Man jau pietiek ar mūsu valodnieku nostāju. Maljorku viņi vēloties pārdēvēt par Maļorku. Pēc tāda scenārija varbūt jau rīt no rīta buljonu ieteiks saukt par buļonu. Neviens neliekas ne zinīs, ka krievu uzvārdus latviešu valodā burtiski kopē no oriģinālvalodas. Piemēram, aktrises Valentīnas Tokarskajas uzvārds pareizā latviešu valodā būtu Valentīna Tokarska. Valodas speciālistiem nāktos būt aktīvākiem. Mēs, ieskaitot pat Saeimas deputātus, laika apstākļi “šajā brīdī” aizvietojam ar krievisko

“doto momentu”, “pirms kāda laika” vietā konsekventi sakām “kādu laiku atpakaļ”, “runa ir” vietā sakām “runa iet”, saikļa “tā kā” vietā lietojam “par cik”; mēs “stādām jautājumu”, “aprunājam plānus”, “atremontējam mašīnas”, “panesamies” un “besījamies”, jo maldīgi uzskatām, ka, savu valodiņu tā atšķaidot, esam “kruti”. Ar ģermānismiem un rusicismiem neglābjami saradojušies, tagad, sorī, dzīvojam vienā mārketingu, mobingu, monitoringu, podkāstu un hakatonu laikā.”

Justs pasmīnēja, atcerēdamies, ka pēc šīs tirādes Laismu bija nosaucis par amazoni izglītības džungļos. Taču, atceroties Laismas acis, pieglaudīgo augumu un krūšu apveidus, viņš sāka ilgoties, kad abi atkal sēdēs mazajā *Peugeot* salonā. Tā bija vienīgā vieta, kur viņi netraucēti varēja nodoties mīlestības fiziskajai pusei.

– Ko smaidi kā sivēns salmos? – Gusts noprasīja.
– Nebraucam pie džudēm, bet gan list sūda purvā, kas var gruzdēt visu nedēļu vai vēl ilgāk.

Viņš bija pieredzējis šoferis, kas savos piecdesmit dzīves gados nomainījis vairākas mašīnu paaudzes.

– Uz pažaru nedrīkst braukt ar nokārtu degunu. Vismaz skorpioni tā nedara, – Justs atteica, lai neatklātu savu patieso noskaņojumu.

– Jā, jā, jūs ar Vladi tie lielbnieki skorpioni, – Gusts noburkšķēja un atkal aizsmēķēja cigareti. – Ir drūmāk, ja nokarājas kaut kas cits. Visbiežāk tas man gadās tad, ja sanāk darīšana ar sievišķi, kam acis lielākas par smadzenēm, – šoferis sprieda, un tad abi kādu brīdi klusēja. Kopš no Gusta bija aizgājusi sieva, viņš kļuvis par sieviešu nīdēju, puisis nodomāja, un nu viņam vajag paciņu cigarešu dienā.

Protams, Justs varēja aizrādīt, ka mašīnas kabīnē pīpēt nozīmē gandēt blakus sēdošā darbabiedra veselību, bet viņš nebija nūģis.

Pamanījīs šofera pierē grumbu, puisis pajautāja, vai Gusts joprojām nespēj aizmirst to kreizi džeku uz moča.

– Gan tas savu galu atradis, – Gusts noteica. – Es štukoju, ka vajadzētu uzšaut gaisā savu divistabu dzīvokli un pāriet uz mazāku. Kāda vella pēc jāmaksā par liekiem kvadrātiem? Apkure ar sanāks lētāk.

– Un ja vienistabas ūķī pie tevis atgriezīsies sieva? Tad būsiet iežmiegti kā Atlantijas siļķes bundžā.

– Tur jau ir tas āķis. Sievišķus grūti saprast. Tam cilvēka saprašana par īsu. Varbūt kādā jaukā dienā mana kundze atkal klauvēs pie durvīm, bet es vēl nebūšu atmetis pīpēšanu? Kas tev, puīsel, nekaiš, dzīvojot veču apgādībā? – Gusta balsi ieskanējās grūtsirdība.

– Ilgi to komandēšanu neizturēšu. Daudz ko nevaru izdarīt sencīšiem pa prātam. – Justs bija atklāts.

– Va ta četristabu dzīvokli jums par maz vietas? Tavs fāters tak gadiem klīst pa jūrām, pelnot čunguru. Rau, tev vāģi nopirka, – Gusts brīnījās.

Ko tu, vecais, saproti no brīvības, Justs pārākuma apziņā pasminēja, tev pasaules rādās citādās krāsās.

Pēc nepilnas pusstundas abas mašīnas ieņēma pozīcijas vistuvāk degšanas joslai. Vada vīri izkāpa. Nekādas steigas jau nebija. Neviens degošas mājas piektā stāva logā, dūmos aizrīdamies, izmisīgi nekliedza pēc palīdzības, neviens neslika, savā pārgalvībā aizpeldējis pārāk tālu no krasta, neviens šobrīd negārdza pirmsnāves agonijā, bezcerīgi iemīcīts sadragātā ģimenes automašīnā.

Te, mežu ieskautā klajumā, bezvējā dūmu grīstes gausi klājās pār pelēko purva līdzenumu.

Viri pameta skatienus apkārt. Štruntīgi, viņi atskārta, tuvumā nav nevienas lauku mājas, kur būtu aka, diķis vai cits ūdens avots. Nāksies iztikt ar to, kas pašu cisternās, un tad gaidīt ūdens pievedējas.

Viņi sadalījās divās komandās.

– Lai vells par mazu puišeli paliek – jāvelk maskas, – ieklepodamies sprieda Gusts.

– Varēji piebraukt tuvāk, – Vladis bija neapmierināts. – Šļūtenes būs jāpagarina, ar vienu posmu nepietiks.

– Gribi, lai mašīnai riepas sadedzinu? Paskaties, sausā zāle jau deg piecu soļu attālumā!

Vairāk viņi nerunāja. Uzvilkuši skābekļa maskas, izritināja šļūtenes un, brienot pa degošo un jau izdegušo pērno zāli, pazuda kodīgajos kūdras dūmos, lai sasniegtu vietu, kur gailēja un gruzdēja zemdegas robainā robeža. Vladim izrādījās taisnība. Justs atgriezās un, savienojis abu šļūteņu blīvslēgus, ritināja plakano brezenta tārpu tālāk. Pārējie viņam sekoja. Pēc briža pie automašīnas ventiļiem palikušais šoferis pagriezta tos vaļā, un brezenta tārps no ūdens spiediena kļuva stingrs un apaļš. Šoferis izsplāva pie lūpas kaktiņa pielīpušo cigaretes galu zem ventiļiem satecējušajā peļķītē un paskatījās debesis, it kā vēlēdamies pareģot, vai neuznāks lietus. Viņš zināja, ka vislabākais līdzeklis kūdrainu purvu dzēšanai būtu vienmērīgs un ilgstošs gāziens.

Justs, caur aizsargbrillēm raudzīdamies dūmu un tvaika mutuļos, kas cēlās no divu stihiju saskares, pavisam nepiemērotā mirklī atcerējās *National Geographic*

rādīto filmu par vulkāna izvirdumu okeāna dzelmē pie Havaju salu krastiem. Tur no zemes dziļumiem cēlās kvēlojoša magma un virmoja kā milzu katlā uz ugunskura. Kāda starpība, Bārtas meža kūdras purvs vai Havaju salu piekraste, – ūdens un uguns ir vienādi visā pasaulē. Un mums ar abiem jāsadzīvo. Ko mēs darīsim tad, kad vajadzēs dzīvot uz Marsa?

Vīru vads smagajos aizsargtērpos un maskās nu jau strādāja uz pirmo sviedru robežas, kad ieradās piegādes cisternas. Pagāja minūte pēc minūtes, tās savērpās stundu ceturkšņos, un šķita, ka murgs ar uguni, kas slēpās kūdrā, spēlē ar viņiem paslēpes. Vienā posmā apklusinājuši dūmu vālus, viņi vilka šļūtenes uz nākamo, bet jau pēc laiciņa it kā apdzēsto zemdegu gruzdēšana atsākās. Viņi stiepa akmens cietās un smagās šļūtenes tur, kur liesmas reizumis uzplīvoja pat virs purva. Dzēsēji gan no Gusta, gan Gata mašīnas apkalpes vēsajā aprīļa dienā no apakšzemes nākošajā versmē tagad jau svīda un murmināja lamas vairākās valodās. Kad piegādes cisternas, atkal iztukšotas, aizbrauca uz divu kilometru attālo dīki uzpildīties, Gusta rācijā atskanēja Justa izmisīgais sauciens: – Hei! Iegāzos baigi dziļā bedrē un neko neredzu! Te ir karsts kā ellē!

Gusts metās uz priekšu, kur biezējošajos dūmos viņam virzienu rādīja brezenta šļūtene, un pēc dažiem mirkliem apstājās pie izdeguša kūdras slāņa, no kura cēlās dūmi un virmoja dzirksteļu kodīgie spieti.

– Just! Vai dzirdi mani? – šoferis auroja ķiveres mikrofonā.